อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

นางไข่มุกด์ สุนทรมาศ



ณ เมรุเทศบาลเมืองสงขลา

วันอาทิตย์ ที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๖







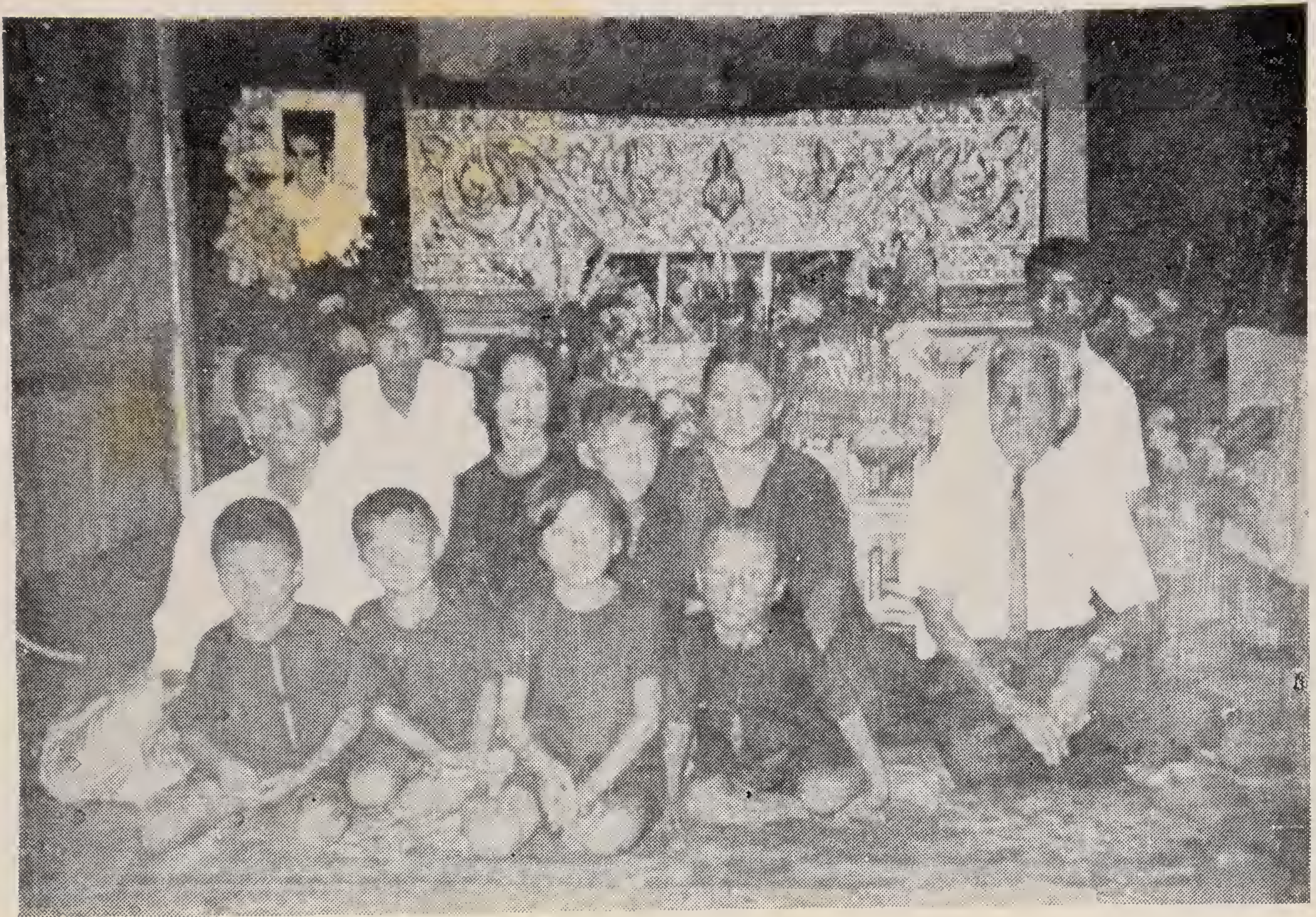


นางไข่มุกด์ สุนทรมาศ

ชาตะ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๕๙

มตะ ๓ กันยายน ๒๕๑๕

บรรดาญาติสนิทมิตรสหาย และท่านผู้มีเกียรติ ไปร่วมบำเพ็ญกุศลงานศพ
ณ ที่วัดดอนรัก สงขลา



คำนำ

คุณแม่ไข่มุกด์ สุนทรมาศ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๑๕ ที่ได้เลื่อนเวลามาทำฌาปนกิจศพ ในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๖ นี้ ก็เนื่องจากญาติผู้ใหญ่ทางกรุงเทพ ฯ ไม่พร้อมที่จะมาร่วมการทำฌาปนกิจศพในตอนนั้นได้

เพื่อเป็นบรรณานุสรณ์ และเพื่อทำตามความปรารถนาของคุณแม่ไข่มุกด์ ลูก ๆ จึงได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เพราะคุณแม่เคยพูดเสมอว่าให้นำคำกลอนที่ท่านแต่งไว้นี้ แจกในงานศพ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ค้นคำกลอนที่ท่านแต่งไว้เป็นเล่มไม่พบ จึงได้แต่รวบรวมจากแผ่นกระดาษที่ท่านเขียนไว้ ซึ่งมีเพียงจำนวนน้อย และอาจจะไม่มีประโยชน์อะไรมากนัก แต่เพื่อเป็นการแสดงออกตามความปรารถนาของลูก ๆ และเพื่อสนองต่อความปรารถนาของท่านที่เคารพรักใคร่ ที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญกุศลและฌาปนกิจศพคุณแม่ไข่มุกด์ จึงรวบรวมพิมพ์เท่าที่สามารถจะรวบรวมได้

ขอกราบขอบพระคุณท่านที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญกุศล และฌาปนกิจศพคุณแม่ไข่มุกด์ มา ณ ที่นี้ด้วย.

ลูก ๆ และเจ้าภาพ

ประวัติสังเขป

ของ

นางไข่มุกด์ สุนทรมาศ

นางไข่มุกด์ สุนทรมาศ สกุลเดิม ศตะรัต เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๕๙ ตรงกับวันพุธ ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะโรง ณ บ้านบางลำภูบน อำเภอพระนคร กรุงเทพมหานคร บิดาชื่อพระดำรงค์ราชานุภาพ (ช้อย ศตะรัต) เป็นเจ้ากรมของเสด็จในกรมฯ พระยาดำรงค์ราชานุภาพ สมัยพระองค์ดำรงพระยศเป็นกรมพระ มารดาชื่อคุณแม่วงศ์ เกิดสมศรี ชาวตำบลปากลัด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทปราการ เมื่อเยาว์ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนพร้อมพิทยามูล ตั้งอยู่ถนนราชดำเนิน สถานที่สนามมวยเวทีราชดำเนินปัจจุบันนี้ เมื่อบิดาและมารดาถึงแก่กรรมก็ได้อยู่กับพี่ชายต่างมารดา คือพระยาอรรถกวีสุนทร (สงวน ศตะรัต) อดีตเป็นอัยการมณฑลนครศรีธรรมราช, ผู้ว่าการจังหวัดราชบุรี, สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์, มณฑลปราจีณบุรี, พ.ศ. ๒๔๗๕ เกิดเปลี่ยนแปลงการปก – ครองสั่งยุบมณฑล พระยาอรรถกวีสุนทร พี่ชาย ถูกย้ายมาเป็นข้าหลวงใหญ่ประจำกระทรวงมหาดไทย ได้อยู่กับพี่ชาย ณ บ้านอรรถกวีสุนทร ถนนนานาเหนือ บางกะปิ ต้นปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ย้ายจากบางกะปิ นครหลวงกรุงเทพธนบุรีมาอยู่ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กับญาติซึ่งเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของพี่ชาย ฯ

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ได้ทำการสมรสกับนายจันทร์ สุนทรมาศ มีบุตรธิดาด้วยกัน ๗ คน คือ

๑. กวี สุนทรมาศ
๒. ทัศนีย์ สุนทรมาศ
๓. พิศิษฏ์ สุนทรมาศ (ถึงแก่กรรม)
๔. มัทนา สุนทรมาศ
๕. ชยันต์ สุนทรมาศ
๖. ปกรณ์ สุนทรมาศ
๗. โกวิท สุนทรมาศ

พฤติการณ์

เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็งอดทนและมีนิสัยใจคอโอบอ้อมอารี จึงเป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ บ้านใกล้เรือนเคียงและญาติมิตรและคนที่รู้จักทั่วไป

มตะกาล

ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวายและแทรกแซงด้วยโรคอื่นๆด้วย เกินความสามารถของแพทย์ที่จักเยี่ยวยาให้หายได้ หลังจากการรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลสงขลา ๓ วัน ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันอาทิตย์ ที่ ๓ กันยายน ๒๕๑๕ เวลา ๒๑.๔๐ น. ที่โรงพยาบาลสงขลา คำนวณอายุได้ ๕๖ ปี ๓ เดือน ๒๓ วัน ทั้งนี้ยังความเศร้าสลดใจและอาลัยแก่ญาติมิตร และท่านที่ได้เคยรู้จักมาก

ลูกรัก

อันแม่นั้นไม่มีมรดก
ที่จะยกให้ลูกผูกดวงจิต
มีแต่ความรักลูกจริงยิ่งชีวิต
จึงใส่จิตอภิพรเป็นกลอนกานต์
ร้อยกรองอักขรา เป็นคำมิตร
หวังเตือนจิตลูกรักเป็นหลักฐาน
ปฏิบัติตาม ชั่วนิจนิรันดร์กาล
แล้ววิญญาณแม่จะป้องคุ้มครองเอย

ลูกเอ๋ย

รักก็รัก แต่อย่าหลงพะวงนัก
รักก็รัก แต่ต้องเรียนเพียรขยัน
รักกับเรียนอย่าให้ปนระคนกัน
จงมุ่งมั่นเรียนศึกษาอย่าเหยแห
หวังปริญญามาเพื่อสร้างหนทางรัก
รักคงจักสมหวังดังใจแม่
ทั้งยศฐาบรรดาศักดิ์ ทั้งรักแท้
สิแน่-แน่ แต่ปริญญามาก่อนเอย

แม่.

การพนันนั้นให้โทษ
แม้โฉดเขลามัวเมาไป
จะต้องรับความฉิบหาย
ทั้งเสียใจเสียทรัพย์หลาย
ถึงที่ไหนไม่เป็นสุข
เพราะความทุกข์นำประดัง
ขืนเล่นไป ไม่ยับยั้ง
จะทวีหนี้ท่วมตัว.

แม้นอมิตรคิดคดทรยศต่อ
เราไม่ก่อเวรต่อคิดคดตอบ
ชนะชั่วด้วยความดีเป็นที่ชอบ
ตามระบอบสุภาษิตโบราณกาล
โบราณเปรียบเทียบอมิตรเหมือนพิษไฟ
แม้ใช้ผิดเผาไหม้โทษมหันต์
รู้จักใช้ก็จะให้คุณอนันต์
ถ้าประมาทก็เผาผลาญบรรลัยเอย ฯ

ลูกรัก

หนูจักมีมานะ ละความชั่ว
รู้ฝึกซ้อม ประกอบกิจ คิดสร้างตัว
อย่าเมามัวทางอบาย ให้เสื่อมทราม

อย่าปล่อยใจให้หลงผิด คิดเลวร้าย
อย่าปล่อยกายให้ผู้ใด เขาหยามหยาม
จงฝึกใจ ใฝ่แต่สิ่งที่ดีงาม
จงฝึกกายให้สมมนุษย์ที่เอย

คำไว้อาลัย

แม่จ๋า

คืนวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๑๕ เวลา ๒๑.๐๐ น.เศษ จะเป็นวันที่ลูกไม่อาจลืมได้ จะต้องจดจำวันนี้ และเวลานี้ด้วยความเศร้าสลดใจอย่างไม่เคยมี และคงจะไม่มีอีกแล้วในชีวิตนี้ คืนนั้นร่างของแม่นอนสงบนิ่งไม่ไหวติง ใบหน้าของแม่ก็ยังสงบเยือกเย็นอย่างเคย ถ้าไม่ทราบจากปากพยาบาลว่าการนอนสงบนิ่งครั้งนี้เป็นการนอนที่ไม่มีวันตื่นของแม่ ลูกคงจะไม่เชื่อเด็ดขาด เพราะมันกระทันหันและรวดเร็วเกินไป ก่อนหน้าที่แม่จะหมดลมหายใจลูกยังได้พูดคุยกับแม่ และแม่ยังยิ้มพูดจากับลูก โดยไม่มีทีท่าที่แสดงให้เห็นถึงความเจ็บปวดในโรคภัย ลูกคิดว่าแม่คงจะฝืนใจกล้ำกลืนความเจ็บไว้อย่างที่สุด ทั้งนี้เพราะแม่คงจะไม่อยากให้ลูกต้องกังวลใจและเป็นห่วงแม่มากนั่นเอง ทำไมนะแม่ถึงต้องเสียสละและอดทนถึงเพียงนี้

ลางร้ายแห่งชีวิตของลูกทุกคนได้ก่อตัวขึ้น เมื่อแม่เริ่มเจ็บเล็กๆ น้อย ๆ แต่ถึงแม้ว่าแม่จะเจ็บปวดมากเพียงไรแม่ก็สู้ทนเก็บความรู้สึกอันนั้นไว้ และยังทำงานหนักเพื่อลูกของแม่โดยไม่ปริปากบ่น หลายครั้งที่พ่อเฝ้าท้วงติงมิให้แม่ตรากตรำกับงานมากนัก แต่แม่ก็ไม่เต็มใจที่จะทำตามคำท้วงติงของพ่อ ลูกรู้ดีที่แม่เป็นเช่นนั้น ก็เพื่อลูกเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น สุขภาพของแม่ทรุดโทรมลงเรื่อยจนต้องเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล แต่เข้าพักรักษาตัวได้ไม่กี่วัน แม่ก็สิ้นใจอย่างสงบ ท่ามกลางน้ำตาแห่งความเศร้าโศกของลูก ๆ และเพื่อนบ้านที่ทราบข่าว แม่จากไปพร้อมกับฝากความทรงจำซึ่งมีแต่ความดีให้กับทุกคนที่แม่รู้จัก

แม่จ๋า แต่นี้ไปลูกจะไม่ได้เห็นร่างผอมบางของแม่ จะไม่ได้ยินเสียงของแม่ จะไม่ได้ทานข้าวปลาอาหารที่เอร็ดอร่อยของแม่ ลูกจะต้องขาดความอบอุ่นที่เคยได้รับจากแม่มาตลอดชีวิต และแต่นี้ไปจะไม่มีใครที่คอยแต่งกลอนเพื่อสอนใจลูกอีกแล้ว แม่ของลูกได้เขียนคำกลอนด้วยใจรักในการประพันธ์ และด้วยความรักลูกเสมอมา

ลูกขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้คุณความดีของแม่ที่สร้างสมมาตลอดชีวิต จงเป็นผลสนองให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของแม่ได้ประสบแต่สันติสุขในสัมปรายภพ และหากชาติหน้ามีจริงขอให้ลูกได้มีโอกาสเกิดเป็นลูกของแม่อีก ลูกจะขอทำหน้าที่ลูกที่ดีของแม่อย่างดีที่สุด

ลูกทุกคน

คำไว้อาลัย

วันศุกร์ ที่ ๑ กันยายน เป็นวันที่น้ามุกด์ได้รับการตรวจที่โรงพยาบาล เมื่อแพทย์ตรวจแล้วสั่งให้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล รุ่งขึ้นวันเสาร์ที่ ๒ ดิฉันไปเยี่ยมน้ามุกด์ รู้สึกว่าน้ามุกด์มีอาการอ่อนเพลีย แต่ยังได้พูดกับดิฉันเล็กน้อยแล้วก็หลับไป ต่อมาวันอาทิตย์ ที่ ๓ น้ามุกด์ก็เสียชีวิต ดิฉันไม่คาดคิดมาก่อนเลยว่า นั่นเป็นการพบครั้งสุดท้ายระหว่างดิฉันและน้ามุกด์

ดิฉันรู้จักน้ามุกด์ ๑๕ ปีเต็ม คุณแม่ของดิฉัน พี่ ๆ และดิฉันมีความสนิทสนมรักใคร่น้ามุกด์เปรียบเสมือนน้ามุกด์เป็นญาติที่รักของครอบครัวเราคนหนึ่ง

น้ามุกด์เป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติหลายประการ มีกิริยาวาจาสุภาพอ่อนโยน เย็บปักถักร้อยเก่ง ทำอาหารอร่อย ชอบปลูกดอกไม้ เป็นนักฟังที่ดี และยังเป็นนักอ่านหนังสือที่สามารถวิจารณ์หนังสือได้ดีอีกด้วย

น้ามุกด์เป็นที่รักของคนทั่วไป โดยเฉพาะชาวถนนยะลา น้ามุกด์เป็นแม่มุกด์, น้ามุกด์, เป็นป้ามุกด์, และยายมุกด์ของพวกเรา บัดนี้น้ามุกด์จากพวกเราไปแล้ว เหลือแต่ความรักความเคารพ ระลึกถึงและอาลัย ซึ่งทุกคนไม่อาจลืมได้ หากน้ามุกด์จะทราบได้โดยญาณวิถีใด ๆ ก็ตาม โปรดรับทราบด้วยเถิดว่า เราชาวถนนยะลา...อาลัยในการจากไปของน้ามุกด์อย่างที่สุด

ขอให้วิญญาณของน้ามุกด์ที่เคารพรัก จงไปสู่สุคติภพด้วยเถิด หากชาติหน้ามีจริง.....ขอให้เราได้พบกันอีก

สบสมัย รังสิยากุล

เสภาอนุสรณ์

โอ้ว่าอนิจจามารดาแก้ว   มาจากลูกเสียแล้วน่าใจหาย
ชีวิตแม่อยู่ลูกสุขสบาย   ครั้นแม่ตายลูกแสนช้ำระกำใจ
แม่จ๋า......มัจจุราชขาดปราณี   จึงค่อนคร่าชีวีแม่ตักษัย
สุดความคิดพรหมลิขิตท่านขีดไว้   ลูกไม่ได้ชีวิตแม่กลับคืนมา
แว่วเสียงสำเนียงเขาเรียกแม่   อนาถแท้เฝ้าเหลียวแลชะแง้หา
แม่ของลูกลูกไม่พบสพกายา   โอ้.. แม่จ๋า[illegible]ใจลูกแทบขาดรอน
นิจจาเอ๋ยแม่เคยลิขิตสั่ง   ต่อไปนี้ไม่มีแม่นั่งสั่งสอน
หวนคิดจิตต์คนึงถึงมารดร   สท้อนถอนหฤทัยแทบวายปราณ
ชีวิตแม่เปรียบเหมือนกับรากแก้ว   ขาดแม่แล้วอนิจจาน่าสงสาร
เสมือนสวะน้อยลอยว่ายตามสายธาร   ไร้แก่นสารที่จะยึดจรรโลงใจ
ถ้าชาติหน้ามีจริงดังเขาว่า   โอ้...แม่จ๋า ดวงวิญญาณแม่อยู่ไหน
ขอเกิดเบี่นแม่ลูกทุกชาติไป   เกิดชาติใหม่ให้อยู่กันชั่วกัลป์เทอญ

ลูก

คำไว้อาลัย

ในฐานะที่ดิฉันเป็นหลานน้ามุกด์ เมื่อได้ทราบว่าน้ามุกด์ถึงแก่กรรมก็มีความเศร้าสลดใจอย่างยิ่ง เพราะน้ามุกด์เป็นน้องสาวของคุณแม่ ทำให้คิดถึงคุณแม่ซึ่งจากไปแล้วขึ้นอีกวาระหนึ่ง ดิฉันไม่มีโอกาสที่จะตอบแทนคุณของน้ามุกด์ซึ่งมีกับดิฉันอีกแล้ว จึงตกลงใจและเต็มใจออกกำลังกายช่วยเหลือในงานบำเพ็ญกุศลศพ และทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน งานบำเพ็ญกุศลเหล่านี้ก็ได้เสร็จสิ้นไปอย่างดีเรียบร้อยทุกอย่าง ดิฉันมีความปลื้มปีติเป็นอันมาก

น้ามุกด์ได้ใช้ชีวิตมาโดยการตรากตรำ และอดทนมาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ไม่ได้ทำให้ลูก ๆ ได้รับความลำบากในการรักษาพยาบาลมากนัก ได้ถึงแก่กรรมไปโดยอาการสงบใจ ไม่เศร้าหมอง เชื่อแน่เหลือเกินว่าน้ามุกด์คงไปสู่สุคติในสัมปรายภพอันดีแน่นอน

ลดาวัลย์ อ่อนเจริญ

ปโมหนคาถา

วรโชติโก ภิกขุ แสดง เนื่องในการบำเพ็ญกุศลศพ นางไข่มุกด์ สุนทรมาศ ที่วัดดอนรัก จ.สงขลา

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

อิธ โมทติ เปจฺจ โมทติ กตปุญฺโญ อุภยตฺถ โมทติ

โส โมทติ โส ปโมทติ ทิสฺวา กมฺมวิสุทฺธิมตฺตโนติ

บัดนี้ จักแสดงพระธรรมเทศนาเป็นกถาอนุโมทนาในกุศลจริยาในการบำเพ็ญกุศลศพ ซึ่งสามี บุตรธิดา นัดดา และญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลาย อันมีชาวระโนดสังสรรค์และคณะสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสงขลา เป็นเจ้าภาพ ได้มีจิตสมานฉันท์ร่วมกันบำเพ็ญเพื่ออุทิศวิบากสมบัติครั้งนี้ แก่คุณโยมไข่มุกด์ สุนทรมาศ ผู้วายชนม์ล่วงลับไปสู่ปรโลกแล้ว และเจ้าภาพได้มาตั้งศพบำเพ็ญกุศลอยู่ที่วัดดอนรักนี้ การบำเพ็ญกุศลจริยาทักษิณานุปทานกิจ ทั้งนี้ก็ด้วยบรรดาเจ้าภาพ มีคุณโยมจันทร์ สุนทรมาศ ผู้สามีเป็นประธาน ต่างก็ระลึกถึงอุปการะคุณของท่านผู้วายชนม์ว่า เคยมีแก่ตนเป็นลำดับมาตลอดอายุขัยของท่าน ครั้นท่านวายชนม์ไปตามธรรมดาของสังขาร พ้นวิสัยที่จะสนองคุณท่านด้วยประการอื่นๆ นอกจากบุญกุศลที่ทำอุทิศให้ตามประเพณีทางศาสนา แล้วน้อมใจอุทิศวิบากสมบัตินี้แก่ท่านเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้สำเร็จประโยชน์สุขตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพ ด้วยน้ำใจที่เปี่ยมด้วยกตัญญูกตเวทิตาธรรม มิได้พะวงแต่การเศร้าโศกอาลัยรักอันเป็นการเสียประโยชน์เปล่า เพราะท่านผู้วายชนม์ไปแล้วนั้นหาได้กลับฟื้นคืนชีพมา เพราะการเศร้าโศกรำพันถึงของปิยชนทั้งหลาย มีสามี บุตร ธิดา และนัดดาเป็นต้นไม่ ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระบรมศาสดาจึงได้ตรัสพระพุทธ

พจน์เตือนใจไว้ แปลเอาความได้ว่า "**การร้องไห้ก็ดี การเศร้าโศกก็ดี หรือว่าการพิไรรำพันถึงอย่างอื่นก็ดี บุคคลไม่ควรทำเลย เพราะการร้องไห้เป็นต้นนั้น ไม่เป็นประโยชน์แก่ญาติทั้งหลายผู้ละโลกนี้ไปแล้ว ญาติทั้งหลายย่อมดำรงอยู่อย่างนั้น อันทักษิณานุปทานกิจนี้แล ที่ท่านให้แล้ว ตั้งไว้ดีแล้วในสงฆ์ ย่อมสำเร็จประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้วนั้น ตลอดกาลนานตามฐานะ**" เพราะฉนั้น กุศลจริยา ที่สามี บุตรธิดา นัดดาและญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลายของคุณโยมไข่มุกด์ สุนทรมาศ ได้บำเพ็ญนี้ ได้ชื่อว่าปฏิบัติดีแล้ว ตามวิถีของบัณฑิตผู้นับถือพระพุทธศาสนา แสดงความอาลัยรักและสักการะบูชาสนองคุณท่านผู้มีคุณครบถ้วน ตามแบบอย่างของพุทธศาสนิกชน อันประกาศน้ำใจของแต่ละท่านว่ายังมั่นคงอยู่ในคุณธรรม คือความกตัญญูกตเวทีไม่เสื่อมคลาย คุณโยมไข่มุกด์ สุนทรมาศ ตามประวัติย่อ ๆ นั้น ท่านเป็นธิดาของพระดำรงราชานุภาพ เกิดที่ตำบลบางลำภูบน นครหลวงกรุงเทพธนบุรีในปัจจุบันนี้ ท่านเมื่อเติบโตขึ้นได้มีเหย่าเรือนตามประเพณีนิยม แล้วได้ย้ายตามสามีมาอยู่ที่จังหวัดสงขลา เป็นเวลาประมาณ ๓๘ ปี ตามปกติท่านเป็นผู้มีนิสัยเยือกเย็น ไม่เคยปรากฏว่ามีเรื่องราวทะเลาะวิวาทกับใคร ๆ ไม่ปลูกศัตรูกับใครๆ และยังทำตนให้เป็นมิตรที่ดีกับคนทั่วไปอีกด้วย และ อนึ่ง ยังปรากฏว่าท่านยังเป็นแม่เจ้าเรือนที่สามารถฉลาดเฉลียว เจ้าระเบียบถี่ถ้วนด้วยประการต่าง ๆ ได้ดำเนินกิจการในด้านครอบครัวจนเป็นหลักฐานมั่นคง ปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์อยู่จนบัดนี้ คุณสมบัติของคุณโยมไข่มุกด์ สุนทรมาศ ตามที่ได้กล่าวถึงเพียงบางส่วนนี้ สมควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุตร ธิดา นัดดา และญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลายว่า วิสัยของบุคคลผู้อุบัติมาแล้วต้องพยายามตั้งตน

เองให้เป็นหลักฐานมั่นคงทั้งทางโลกและทางธรรม จึงจะได้ชื่อว่ามีชีวิตไม่เปล่าประโยชน์ คือได้บำเพ็ญคุณงามความดีเป็นมรดกตกทอดมาถึงปิยชนภายหลัง ยิ่งเจริญอายุถึงปูนปัจฉิมวัยก็ให้เจริญวัยคุณสมบัติ สมเป็นวัยวุฒิผู้เจริญด้วยอายุ เมื่อยิ่งอบรมให้เจริญด้วยคุณธรรม ก็ชื่อว่ามีคุณวุฒิสมกันที่ปิยชนทั้งหลายจะระลึกนึกถึงอยู่มิวาย ถึงชีวิตร่างกายจะแตกดับไปก็แตกดับไปแต่เพียงร่างกายเท่านั้น ส่วนชื่อเสียงคุณงามความดีหาแตกดับไปด้วยไม่ ชีวิตของท่านผู้เจริญด้วยคุณวุฒิเช่นนี้แหละ แม้จะล่วงลับดับขันธ์ไปตามธรรมดาของสังขารแล้ว ทางพระพุทธศาสนาก็ยังสรรเสริญว่าย่อมถึงความสุขความเจริญในปรโลกอีกโดยมิต้องสงสัย สมตามกระแสพระพุทธภาษิตในนิเขปบทที่ยกขึ้นตั้งไว้เบื้องต้นนั้นว่า **อิธ โมทติ เปจฺจ โมทติ** เป็นต้น แปลความว่า ผู้ทำบุญแล้วย่อมบันเทิงในโลกนี้ ละโลกนี้ไปแล้วย่อมบันเทิง ชื่อว่าย่อมบันเทิงในโลกทั้ง ๒ เขาเห็นความบริสุทธิ์แห่งกรรมของตนแล้ว ย่อมบันเทิงปราโมทย์ดังนี้

คำว่า "บุญ" ในพระคาถานี้ หมายถึงคุณงามความดีที่มีผลเป็นความสุขกายสบายใจชำระจิตใจของผู้ประพฤติปฏิบัติให้ผ่องแผ้วปลอดโปร่งจากทุจริตทั้งหลาย โดยลักษณะตรงกันข้ามกับบุญ ชื่อว่า "บาป" มีผลเป็นความทุกข์กายทุกข์ใจ ทับถมจิตใจของผู้กระทำให้เศร้า หมอง หม่นไหม้ตรอมใจทุกเมื่อ บุญและบาปย่อมเกิดจากทางกาย ทางวาจา และทางใจ ของบุคคลเท่าเทียมกัน ไม่หย่อนกว่ากันด้วยเพศ ภูมิ ฐานะ และเกียรติยศ ทุกคนล้วนมีโอกาสสร้างบุญและบาปให้แก่ตนได้เท่ากันหมด ความเป็นผู้มีบุญและบาปนั้นย่อมอยู่ที่กรรม คือการกระทำของแต่ละบุคคลดัง พระพุทธนิพนธคาถาว่า น ชจฺจา วสโล โหติ น ชจฺจา โหติ พฺราหฺมโณ กมฺมุนา

วสโล โหติ กมฺมุนา โหติ พฺราหฺมโณ แปลว่า บุคคลไม่เป็นคนเลวเพราะชาติ ไม่เป็นคนดีเพราะชาติ บุคคลเป็นคนเลวเพราะกรรม (คือการกระทำทางไตรทวาร) เป็นคนดีก็เพราะกรรมดังนี้ อันผลแห่งบุญและบาปที่บุคคลกระทำแล้วนั้น ย่อมหมักดองอยู่ในสันดานไม่สูญหายไปไหน ส่วนไหนรุนแรงกว่าก็แสดงให้เด่นชัดออกมาทางกายและทางวาจา สำหรับบุคคลผู้มีบุญได้บำเพ็ญแล้ว ชื่อว่า สุชีวิตะ เป็นอยู่ดี ตรงกันข้ามกับผู้มีบาปได้กระทำไว้แล้ว ชื่อว่า ทุชีวิตะ เป็นอยู่ชั่ว ผู้ได้นามว่าสุชีวิตะ เป็นอยู่ดี ย่อมเป็นที่ปรารถนาทั้งของตัวเอง และเป็นที่เคารพรักนับถือของคนทั่วไปอีกด้วย จักอยู่อาศัยในที่ใด ๆ แม้ ที่นั้น ๆ จะไม่น่าชื่นชมอย่างไรก็ตามก็ย่อมทำให้เกิดความยินดีแก่ผู้พบเห็น เพราะเป็นชีวิตที่เปรียบเสมือนร่มไม้ที่นกกาได้อาศัยร่มเงาบ้าง อาศัยผลเลี้ยงชีพบ้าง ส่วนผู้ได้นามว่าทุชีวิตะ ย่อมเป็นชีวิตที่น่าหวาดเสียวเกรงขามของผู้อื่น ไม่มีใครปรารถนาเข้าใกล้คบหาสมาคม เพราะเป็นชีวิตที่มีแต่คอยทำลายล้างผลาญก่อให้เกิดความหวาดสะดุ้งเกรงกลัวประดุจอสรพิษจึงเป็นชีวิตที่มีแต่ความรุ่มร้อนเผารนอยู่ภายในตน ทรัพย์สมบัติภายนอกย่อมไม่ช่วยให้สุขกายสบายใจได้แท้จริง ชื่อว่า หมดความสุขความสำราญทั้งเป็นที่รังเกียจของสาธุชนตลอดอดีต อนาคตและปัจจุบัน เป็นผู้ทำลายประโยชน์แห่งชีวิตของตนเองและประโยชน์ของคนอื่นด้วย ถึงในตอนต้น เขาจะหลงเห็นผิดเป็นชอบในการดำเนินชีวิตของตนเองว่า เป็นประดุจรสหวานปานใดก็ตาม ในที่สุดบาปย่อมสนองเริ่มต้นตั้งแต่การกระทำ ในทางพระพุทธศาสนาจึงเรียกผู้เช่นนี้ว่า "พาลผู้โง่เขลา" ส่วนสุชีวิตะ คือผู้เป็นอยู่ดี ย่อมตรงกันข้ามกับชีวิตของพาลทุกประการ มีแต่ความสงบเย็นเอิบอิ่มเบิกบาน แม้ทรัพย์สมบัติภายนอกจะขัดสน แต่ไม่จนความสุขใจ ท่านจึงเรียกว่าบัณฑิต

ผู้ดำเนินชีวิตเต็มไปด้วยประโยชน์ เป็นชีวิตที่ทุกคนปรารถนาเป็นชีวิตที่คนอื่นเคารพนับถือบูชา ย่อมบังเกิดความบันเทิงใจเพราะคุณธรรมความดีของตนเองผู้รู้ทั้งหลายก็ย่อมสรรเสริญ จึงชื่อว่าย่อมบันเทิงตลอดโลกนี้และโลกหน้า ดังเนื้อความในพระคาถาว่า ย่อมบันเทิงในโลกทั้งสอง ด้วยประการฉะนี้

การที่สามี บุตรธิดา นัดดา และตลอดจนญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลายได้ร่วมใจกันบำเพ็ญกุศลศพ ของคุณโยมไข่มุกด์ สุนทรมาศ ทั้งนี้เพื่อน้อมใจอุทิศวิบากสมบัติสนองพระคุณท่านผู้มีพระคุณเช่นนี้ นับว่าได้บำเพ็ญตนตามวิธีแห่งการบำเพ็ญบุญ และเกิดจากดวงใจอันแนบแน่นด้วยคุณธรรมคือ กตัญญูกตเวที และสามัคคีธรรมเป็นสำคัญ ทั้งได้ชื่อว่าเป็นผู้สั่งสมคุณทรัพย์คือบุญกุศลอันจะติดตามตนไปเป็นที่พึ่งในภายหน้า สมดังพระพุทธภาษิตที่ว่า ปุญฺญานิ ปรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินํ บุญทั้งหลายเป็นที่พึ่งของมวลสรรพสัตว์ในโลกหน้าดังนี้ ดังได้แสดงมานี้ เป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบุญว่า "บุญ" เท่านั้น เป็นความดี มีสาระแก่นสาร และเป็นที่ปรารถนาของคนทุกคน ซึ่งมีอรรถาธิบายโดยย่นย่อพอสมควรแก่กาลเวลาด้วยประการฉะนี้

อิมินา กตปุญฺเญน ขอกุศลทักษิณานุปทานกิจ ซึ่งสามี บุตรธิดา นัดดา ตลอดจนญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลาย ได้พร้อมเพรียงกันบำเพ็ญอุทิศด้วยความกตัญญูกตเวที เพื่อประมวลวิบากสมบัติอุทิศแด่คุณโยมไข่มุกด์ สุนทรมาศ จึงเป็นพลละปัจจัยบันดาลศุภสิริสวัสดิ์ มนุญผลสถาพรแด่ท่านนั้นตามควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพทุกประการ เมื่อท่านได้ทราบทักษิณานุทิศนี้ด้วยญาณวิถีทางใดทางหนึ่งแล้ว ขอจงรับอนุโมทนาสำเร็จเป็นปัตตานุโมทนามัยกุศล โดยควรแก่ฐานะในสัมปรายภพทุกประการ

วิสัชชนาพระธรรมเทศนาใน ปโมทนคาถา โดยย่นย่อพอเป็นเครื่องประดับปัญญาบารมีก็สมควรแก่กาลเวลา ในอวสานแห่งพระธรรมเทศนานี้ พระสงฆ์ ๔ รูป จะได้สวดคาถาธรรมบรรยายโดยสรภัญวิธี เพื่อเจริญกุศลสัมมาปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง และเพื่ออบรมอัปปมาทธรรมต่อไป ณ กาลบัดนี้ เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

พิธีการบำเพ็ญกุศลในพระพุทธศาสนา

การกรวดน้ำ การกรวดน้ำเป็นการอุทิศแผ่ส่วนบุญกุศลที่ตนได้บำเพ็ญแล้วด้วยการทำบุญให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา อย่างใดอย่าง–หนึ่ง ตั้งใจแผ่ส่วนกุศลอุทิศแก่บุรพชน โดยเฉพาะเจาะจง หรือจะอุทิศแก่สรรพสัตว์ทั่วไปก็ได้ ขอให้ท่านทั้งหลายเหล่านั้นจงอนุโมทนารับส่วนกุศลนี้เถิด

การกรวดน้ำนิยมทำเมื่อถวายทานเสร็จแล้ว เมื่อพระสงฆ์เริ่มกล่าวอนุโมทนาขึ้นว่า "ยะถา วะริวะหา...." พึงจับเต้าน้ำ จอก หรือแก้วน้ำที่มีภาชนะรองรับน้ำกรวจ เทน้ำรดนิ้วชี้ลงในภาชนะรองรับโดยไม่ให้ขาดสาย พร้อมกับกล่าวคำกรวจน้ำในใจว่า "อิทัง เม ญาตินัง โหตุ" ถ้าจำคำภาษาบาลีไม่ได้ จะใช้ภาษาไทยก็ได้ว่า "ขอบุญกุศลที่ข้าพเจ้าบำเพ็ญแล้วนี้จงอำนวยผล ให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่บรรดาญาติของข้าพเจ้าด้วยเถิด" ถ้าเจาะจงให้ใครจะเอ่ยชื่อด้วยก็ได้

เมื่อพระกล่าวอนุโมทนาถึงคำว่า "มณิ โชติระโส ยะถา" พึงเทน้ำที่เหลือทั้งหมดลงในที่รองรับ แล้ววางเต้าน้ำ นั่งประณมมือรับพรที่พระสวดจนจบ เมื่อพระสวด "สัพพี..." จบพึงกราบลง

ส่วนน้ำที่กรวจแล้วให้นำไปเทในที่แจ้ง ผู้ใหญ่บางท่านขณะเทน้ำลงบนพื้นดินก็กล่าวฝากน้ำกรวจไว้กับแม่ธรณีด้วย ปัญหาเรื่องการกรวจน้ำนี้มีข้อถกเถียงกันอยู่เป็น ๒ นัย คือ

๑. ขณะเทน้ำกรวจลงในภาชนะนิยมเทลงบนนิ้วชี้ ถือว่าทำให้จิตเกิดสมาธิดีขึ้น
๒. ห้ามเอามือรอน้ำ เพราะไม่ประสงค์จะให้มีสิ่งใดมาเป็นเครื่องกีดขวาง

การอุทิศ เรื่องนี้ย่อมสุดแต่อัธยาศัยของแต่ละท่าน ที่สำคัญก็คือให้ใช้น้ำสะอาดและทำใจให้บริสุทธิ์

คำภาวนาเวลารดน้ำศพ "อิทัง มะตะกะสะรีรัง อุทกัง วิยะ สิญจิตัง อโหสิกัมมัง"

คำแปล ขอให้ร่างกายของผู้ตายนี้ จงอโหสิกรรมกัน เหมือนน้ำที่รดแล้ว (น้ำที่รดแล้วก็จะเหือดแห้งไป)

คำภาวนาเวลาไปเยี่ยมศพ "อะวัสสัง มะยา มะริตัพพัง" (เราก็ต้องตายแน่นอน)

คำภาวนาเวลาทอดผ้าศพให้พระบังสุกุล "นามะรูปัง อะนิจจัง นามะรูปัง ทุกขัง นามะรูปัง อะนัตตา"

คำแปล พึงนึกในใจว่า นามรูปไม่เที่ยง นามรูปเป็นทุกข์ นาม-รูปบังคับบัญชามิได้

คำภาวนาเวลาเผาศพ "อะยัมปิ โข เม กาโย เอวัง ภาวี เอวัง ธัมโม เอวัง อะนะตีโต"

คำแปล แม้ร่างกายของเรานี้แล ก็จะต้องเป็นเช่นนี้ จะต้องมี-อย่างนี้เป็นธรรมดา จะไม่ล่วงพ้นความตายไปได้.


พิมพ์ที่ ร.พ. เมืองสงขลา 15/3 นครใน สงขลา
นายวิจิตร แก้วนพรัตน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. 439